

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою факультету _____

Протокол № 5 від 18.02 2020 р.

Голова Т.С. Шавловська Т.С.
(прізвище, ініціали)

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ НАВЧАННЯ

освітній ступінь	бакалавр
галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
предметна спеціальність	014.02 Середня освіта (Мова і література (із зазначенням мови))
освітня програма	Середня освіта: мова і література (німецька, англійська)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою романо-германської філології
протокол № 6 від 22.01.2020 р.
Завідувач кафедри В. Ф. Радкіна
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова ради з якості вищої освіти факультету
С.О. Рябушко
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми: Тетяна Сергіївна Шавловська,
кандидат філологічних наук, доцент.
Наталія Борисівна Головіна,
кандидат філологічних наук, доцент.
Рецензент програми: Світлана Олексіївна Рябушко,
кандидат педагогічних наук, доцент.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Метою атестаційного екзамену є: визначення рівня підготовки випускника ОС «бакалавр» як конкурентоспроможного фахівця-вчителя з глибокими фундаментальними знаннями, здатного будувати свою діяльність на основі креативного підходу до навчання німецької мови в загальноосвітній школі та готового до продовження навчання на другому освітньо-науковому рівні вищої освіти.

Завданнями атестаційного екзамену є: розкриття змісту академічної підготовки здобувача вищої освіти на основі теоретичних досліджень і практичних наукових результатів, що передбачені освітньою програмою спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.02 Мова і література (німецька)

2. ЕТАПИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ

2.1. Етапи проведення.

Атестаційний екзамен проводиться в один етап протягом одного дня в присутності екзаменаційної комісії. Час опитування одного студента складає не більше 30 хвилин. При необхідності за рішенням екзаменаційної комісії дозволяється використовувати довідкову літературу.

2.2. Форми проведення.

Атестаційний екзамен проводиться в усній формі за індивідуальними екзаменаційними завданнями.

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

3. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

3.1. Структура екзаменаційного завдання

Назва екзаменаційного завдання	Компетентності, що перевіряються	Результати навчання, що перевіряються
Завдання для перевірки фахових компетентностей зі спеціальності		
Завдання №1. Лінгвістичний аналіз художнього тексту та пояснення сутності деяких підкреслених мовних феноменів з тексту.	ФК 7. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм (з німецької, англійської та української мов), володіти німецької мовою на рівні С1 та англійською мовою на рівні не нижче В2, використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту ФК 9. Здатність орієнтуватися в літературному процесі країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мов і здобутки світової культури	ПРН 3. Знати мовні норми, соціокультурні ситуації розвитку німецької та англійської мов, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовного дискурсу художньої літератури ПРН 4. Знати специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, літературних напрямів, течій, жанрів, стилів, здобутків національних літератур, класичних й сучасних художніх творів ПРН 6. Вміти творчо критично мислити, творчо використовувати різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення соціальних і

	<p>для формування національної свідомості, культури учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві</p> <p>ФК 10. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні прийоми й методи аналізу художнього тексту</p>	<p>професійних завдань</p> <p>Володіти комунікативною компетентністю з німецької і англійської мов (лінгвістичний, мовленнєвий, соціокультурний, прагматичний компоненти, відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти), здатність удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті</p> <p>ПРН 9. Володіти різними видами аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильові своєрідності, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язки твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією; виділяти значення для національної та світової культур.</p> <p>ПРН 10. Володіти навичками атрибуції, розрізняти літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками</p> <p>ПРН 11. Порівнювати мовні та літературні факти, явища, визначати їхні подібності й відмінності</p>
<p>Завдання №2.</p> <p>Реферування німецькомовного газетного дискурсу та укладання тесту множинного вибору (5-10 завдань) за текстом.</p>	<p>ФК 7. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм (з німецької, англійської та української мов), володіти німецькою мовою на рівні С1 та англійською мовою на рівні не нижче В2, використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту</p> <p>ФК 8. Здатність</p>	<p>ПРН 18. Формувати комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу</p> <p>ПРН 19. Мати здатність до ефективного спілкування в</p>

	<p>використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах (німецькою і англійською мовами), володіти методикою формування й розвитку комунікативної компетенції учнів</p>	<p>науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-діловій сферах; участь у дискусіях, відстоювання власної думки (позиції), дотримання культури поведінки ПРН 23. Мати здатність аналізувати й вирішувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів, визначати власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві, бути носієм і захисником національної культури</p>
<p>Завдання №3. з перевірки методичної й психолого-педагогічної компетенцій бакалаврів</p> <p>Планування роботи вчителя німецької мови за підручником ... та укладання інтелект-карти з психолого-педагогічних дисциплін</p>	<p>ФК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності</p> <p>ФК 2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання</p> <p>ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з німецької та англійської мов та світової літератури</p> <p>ФК 4. Здатність аналізувати особливості сприйняття й засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу</p> <p>ФК 5. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії німецької та англійської мов, теорії та історії світової літератури в загальноосвітніх навчальних закладах, практиці навчання німецької та англійської мов та світової літератури</p> <p>ФК 6. Здатність реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний,</p>	<p>ПРН 1. Знати сучасні філологічні й дидактичні засади навчання німецької і англійської мов та світової літератури</p> <p>ПРН 2. Знати елементи теоретичного й експериментального (пробного) дослідження в професійній сфері та методи їхньої реалізації</p> <p>ПРН 5. Знати державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми з іноземних мов та світової літератури для закладів середньої освіти та практичні шляхи їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності учнів</p> <p>ПРН 6. Вміти творчо-критично мислити, творчо використовувати різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань</p> <p>ПРН 7. Уміти працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію,</p>

	<p>компетентнісний) до викладання німецької та англійської мов та світової літератури на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду</p> <p>ФК 11. Здатність доцільно використовувати й створювати сучасне навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення занять</p> <p>ФК 12. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання німецької і англійської мов та світової літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі</p> <p>ФК 13. Здатність здійснювати власне дослідження в освітній діяльності, узагальнювати й оприлюднювати результати досліджуваної проблеми</p> <p>ФК 14. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання, організувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (учнями, учителями, батьками та ін.)</p> <p>ФК 15. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використовувати перспективний практичний досвід й соціокультурний</p>	<p>використовувати її в освітньому процесі</p> <p>ПРН 14. Володіти методиками білінгвального й інтегрованого навчання мови й фахового змісту, дидактикою багатомовності та методикою паралельного вивчення споріднених мов, методикою роботи в гетерогенному (змішаному) навчальному середовищі</p> <p>ПРН 15. Застосовувати сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.</p> <p>ПРН 16. Володіти прийомами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з німецької та англійської мов та світової літератури; вміти здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів</p> <p>ПРН 17. Мати здатність до рефлексії, володіти навичками оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й певних шляхів їх вирішення</p> <p>ПРН 20. Мати здатність до організації навчально-виховного процесу у закладах середньої освіти, співпраці учнів (вихованців), ефективної співпраці в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях)</p> <p>ПРН 24. Вміти ефективно організувати, аналізувати, критично оцінювати, нести відповідальність за результати власної професійної діяльності</p> <p>ПРН 25. Забезпечувати охорони життя й здоров'я</p>
--	---	--

	контекст для реалізації навчально-виховних цілей ФК 16. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави	учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності
--	---	---

3.2. Зміст екзаменаційних завдань

Зміст екзаменаційних завдань для перевірки фахових компетентностей зі спеціальності

Завдання №1. Орієнтовний перелік художніх текстів німецької літератури для здійснення їх лінгвістичного аналізу:

Wolfgang Borchert

1. „Die Küchenuhr“
2. „Nachts schlafen die Ratten doch“
3. „Die Krähen fliegen abends nach Hause“
4. „Bleibe doch, Giraffe“
5. „Die traurigen Geranien“
6. „Maria, alles Maria“
7. „Der viele viele Schnee“
8. „Schriftsteller“
9. „Die lange lange Straße lang“
10. „Laternentraum“
11. „Die drei dunklen Könige“
12. „Liebe blaue graue Nacht“
13. „Vielleicht hat sie ein rosa Hemd“
14. „Die Kirschen“
15. „Preußens Gloria“
16. „Die Professoren wissen auch nix“
17. „Schischyphusch oder der Kellner meines Onkels“
18. „Das Brot“
19. „Hundeblume“
20. „Kegelbahn“

Приклад схеми лінгвістичного аналізу художнього тексту

I. Загальна характеристика тексту:

- автор, назва тексту;
- літературний напрям;
- жанр, стиль.

II. Жанрово-стилістичні та функціональні ознаки твору:

- сюжетна організація тексту;
- тип мовлення (1/3 особа оповідання) ;
- функціональний тип мовлення (опис, оповідання, роздум), домінуюча складова типу мовлення;
- типи оповідальної характеристики персонажів (пряма, непряма характеристика);
- зв'язність тексту: мовні засоби зв'язності та їх роль у тексті;
- індивідуально-авторські стилістичні особливості тексту, рівні відбору мовних засобів та їхня організація з використанням стилістичних прийомів

III Жанрово-стильові особливості тексту:

- лексико-фразеологічний склад тексту: лексика, фразеологія, запозичення, сфера функціонування (книжкова – розмовна – просторічна – діалектна; архаїчна – сучасна; пасивна – активна; висока – нейтральна), термінологія;
- синтаксис: співвідношення різних типів речень; засоби зв'язку речень у тексті;
- художні деталі та їх особливості вживання в аналізованому тексті. Символ художнього тексту;
- інформативність тексту: змістово-фактуальна, змістово-концептуальна та змістово-підтекстова інформація;
- заголовок тексту та його функція в аналізованому творі.

Зразок лінгвістичного аналізу / Lösungsbeispiel zu „Die Tochter“ von Peter Bichsel

Einleitung

Die Kurzgeschichte „Die Tochter“ von Peter Bichsel erschien 1964. Darin geht es um eine Tochter, die sich vom Elternhaus löst und deren Eltern, die diesen Prozess nicht nachvollziehen können.

Hauptteil

Inhaltsangabe

Zunächst erfolgt eine kurze Zusammenfassung des Inhaltes der Kurzgeschichte.

Ein Ehepaar wartet wie jeden Abend am Esstisch auf die Ankunft ihrer Tochter Monika, die in der Stadt arbeitet. Die äußere Handlung beschränkt sich somit auf das Warten der Eltern und ein spärliches Gespräch zwischen den beiden. Während die Eltern warten, versuchen sie sich den Alltag ihrer Tochter vorzustellen – ihre Arbeit als Bürofräulein, ihren Tagesablauf, ihren Nachhauseweg. Sie stellen sich Monikas Zukunft vor und damit Monikas Bedeutung für sich und ihre eigene, perspektivlose Zukunft. Durch die Wiedergabe dieser inneren Handlung erfährt der Leser, dass die Tochter sich von ihren Eltern entfremdet hat. Gleichzeitig zeigt sie die Sprachlosigkeit der Eltern untereinander. Am Ende wird deutlich, dass die Tochter ein eigenes Leben führen möchte, während sich die Eltern nicht von ihr lösen können.

Textsortennachweis

Anhand verschiedener Merkmale wird nun die Textsorte der Kurzgeschichte nachgewiesen.

Als erstes Merkmal fällt der unmittelbare Einstieg in die Kurzgeschichte auf: „Abends warteten sie auf Monika. Sie arbeitete in der Stadt, die Bahnverbindungen sind schlecht.“ (Z. 1 – 2). Ohne lange Einleitung taucht der Leser sofort in die Situation ein, als beide Eltern am Küchentisch sitzen und wie jeden Tag auf ihre Tochter warten. Des Weiteren treten nur wenige Figuren in der Erzählung auf, in diesem Falle der „Vater“ (Z. 22), die „Mutter“ (Z. 32) und die Tochter „Monika“ (Z. 2). Auch werden diese nicht näher beschrieben. Von Monika sind zwar mehrere Eigenheiten bekannt, von deren Eltern erfährt man jedoch nicht einmal ihre Namen. Darüber hinaus stellen die Personen Alltagsfiguren da, die in einer alltäglichen Situation auftreten, in diesem Falle bedrückt der bevorstehende Auszug der Tochter aus dem Elternhaus ihre Eltern. Dies stellt zudem ein prägendes Ereignis der Hauptfigur dar. Monikas Leben wird sich deutlich ändern, ebenso das ihrer Eltern. Weiterhin spielt die Geschichte an nur einem Ort, dem „Küchentisch“ (Z. 2). Auch ist der Zeitraum, in dem die Geschichte spielt, äußerst überschaubar. In diesem Fall handelt es sich nur um wenige Stunden, die die Eltern wartend am Küchentisch miteinander verbringen, während Monika sich auf dem Rückweg von ihrer Arbeit befindet. Dadurch behält der Leser die Übersicht über das Geschehen und kann sich auf diese spezielle Situation – das Warten in der Küche – besser konzentrieren.

Sprachliche Analyse

An dieser Stelle werden nun die sprachlichen Besonderheiten der Kurzgeschichte analysiert.

Im Bereich der Sprachebene fällt auf, dass die Kurzgeschichte überwiegend in Standardsprache verfasst ist, jedoch einige umgangssprachliche Ausdrücke enthält. Peter Bichsel verwendet zudem ein personales Erzählverhalten. Im Anschluss folgt die Untersuchung der Wortwahl. Der Text enthält einige Fremdwörter, wie z.B. „Teamroom“ (Z. 14), „Abonnement“ (Z. 17) oder „Modejournal“ (Z. 25). Diese führen dem Leser die unterschiedlichen Lebensvorstellungen der Tochter und deren Eltern vor Augen. Während die Eltern ein einfaches, beschauliches Leben führen, genießt die Tochter die Aufenthalte in der Stadt und kapselt sich von ihren Eltern zunehmend ab. Darüber hinaus kommen regelmäßig veraltete Wörter zum Vorschein, die zeigen, dass der Text schon vor einiger Zeit entstanden sein muss:

„Bürofräulein“ (Z. 11), „Lohntüte“ (Z. 10 – 11) und „Rechenmaschine“ (Z. 12). Ebenfalls auffällig ist die Häufung des Wortes „warten“ (Z. 1, 2, 3, 8, etc.). Dieses stellt das zentrale Thema des Textes – Das Warten der Eltern auf ihre Tochter – nochmals dar und bleibt dem Leser damit als Leitmotiv nachdrücklich im Gedächtnis hängen, da die ganze Geschichte ausschließlich aus dem Warten und der Unterhaltung der Eltern besteht. Auch das Personalpronomen „sie“ wird oftmals von den Eltern verwendet, wenn sie über ihre Tochter sprechen: „, Sie war immer ein liebes Kind.“ (Z. 7), „Sie wird auch heiraten“ (Z. 27). Damit zeigt sich eine gewisse Distanz der Eltern zu ihrer Tochter.

Nun werden die Auffälligkeiten des Satzbaus dargestellt.

Der Text besteht gerade am Anfang aus vielen einfachen Hauptsätzen, die bedrückend und eintönig auf den Leser wirken, womit der Autor die langweilige Situation des Wartens ausdrücken möchte: „Abends warteten sie auf Monika. Sie arbeitete in der Stadt, die Bahnverbindungen sind schlecht.“ (Z. 1 – 2). Im Gegensatz dazu bedient sich Peter Bichsel mehrerer komplexer Satzgefüge, um die Gedanken der Eltern über den Alltag der Tochter darzustellen: „Dann versuchten (...) lächelnd erwidert.“ (Z. 15 – 17) und „Und dann (...) essen würden.“ (Z. 17 – 21). Hier wird deutlich, dass die Gedanken der Eltern, wie sie sich den Alltag der Tochter vorstellen, deutlich interessanter als ihr eigenes Leben sind. Des Weiteren werden mit Hilfe verschiedener wörtlicher Reden die Gedanken der Eltern aufgezeigt.

Ferner werden die verwendeten rhetorischen Mittel untersucht.

Mit einem Vergleich („Sie ist wie deine Schwester“, Z. 25) wird die Tochter ihrer Tante gegenübergestellt, womit sich ebenfalls wieder zeigt, dass Tochter und Eltern nur wenige Gemeinsamkeiten haben. Die Kurzgeschichte enthält zudem Aufzählungen, wodurch der Leser eine umfassendere Beschreibung der Tochter bekommt: „Sie hatte einen Spiegel und verschiedene Fläschchen und Döschen, einen Hocker aus marokkanischem Leder, eine Schachtel Zigaretten.“ (Z. 9 – 10). Auch eine Wiederholung lässt sich in den Zeilen 29 und 30 finden: „Sag mal etwas auf Französisch.“ Damit wird verdeutlicht, dass die Eltern an Monika Dinge bewundern, die sie selbst nicht können, gleichzeitig wird ihnen dabei aber auch klar, dass sich ihre Tochter von ihnen entfernt. Mit einer Alliteration werden zudem die positiven Erinnerungen an Monikas Tante dargestellt: „schön deine Schwester singen“ (Z. 26).

Charakterisierung

Im Folgenden soll die Hauptfigur „Monika“ charakterisiert werden.

In den ersten Abschnitten wird die Tochter von den Eltern, in Gedanken und Gesprächen beschrieben. Sie kreisen um Äußerlichkeiten und um das Verhalten der jungen Frau: Monika besitzt einen Plattenspieler, einen Spiegel, verschiedene Fläschchen und Döschen und einen Hocker aus marokkanischem Leder. Dies, in Verbindung mit der Tatsache, dass sie Modemagazine liest, lässt darauf schließen, dass sie sehr modebewusst ist. Weiterhin wird sie als „blond und groß gewachsen“ (Z. 6) beschrieben, zusätzlich wird die Tatsache erwähnt, dass die eher ihrer „Tante Maria“ (Z. 7) ähnelt als ihren Eltern. Sie arbeitet in der Stadt in einem „Büro“ (Z. 15) und verfügt deshalb über Kenntnisse im Stenografieren (Z. 31) und spricht Französisch (Z. 30), wofür ihre Eltern sie bewundern, da diese das nicht können.

Die Tatsache, dass die Eltern extra ihren Tagesablauf auf das Leben der Tochter ausrichten („Früher hatten sie eine Stunde eher gegessen. Jetzt warteten sie täglich eine Stunde am gedeckten Tisch“, Z. 3 – 4), zeigt auf der einen Seite, wie sehr die Eltern ihre Tochter lieben, auf der anderen Seite wird hier das rücksichtslose Verhalten Monikas gegenüber ihren Eltern deutlich, da sie offensichtlich kein Problem damit hat, ihre Eltern immer warten zu lassen. Auch dass Monika oft dann „aber nichts zu sagen“ (Z. 30) hat, wenn ihre Eltern sie nach ihren Tätigkeiten und ihrem Tagesablauf in der Stadt fragen, weist überdeutlich auf die zunehmende Entfremdung der Generationen hin. Vater und Mutter bewundern zwar ihre Tochter, haben allerdings keine Ahnung, was sie bewegt und was in ihr vorgeht. Vermutlich fühlt sich Monika von ihnen eingeeengt und hat sich – auch durch ihren Beruf – aus diesem Grunde von ihnen entfremdet. Auch vermittelt Monika ihren Eltern keinen Einblick in ihre Empfindungen, sodass die Verlustangst der Eltern immer spürbarer wird. Auch das „Rauchen“ (Z. 27) ist ein Zeichen dafür, dass Monika sich von dem einfachen Leben der Eltern zurückzieht und ihre eigenen Erfahrungen machen wird.

Schluss

In der Kurzgeschichte „Die Tochter“ wird greifbar, wie schwer es manchen Eltern fällt, sich von ihren Kindern zu lösen, wenn diese ihre eigenen Wege gehen. Problematisch ist es, wenn Eltern ihr Leben ausschließlich auf ihr Kind ausrichten, was sich auch im heutigen Schulalltag immer wieder zeigt, wenn „Helikopter-Eltern“ ihre Kinder überbehüten. In diesen Fällen leben Eltern nur für das Kind, anstatt auch mal eine gesunde Distanz zu wahren und dem Kind seinen Freiraum zu lassen.

Meiner Meinung nach ist es verständlich, dass die Tochter sich von ihren Eltern zurückzieht. Es ist für sie sicher belastend zu wissen, dass ihre Eltern außer ihr keinen Lebensinhalt mehr haben. Dabei können diese auf der anderen Seite das Leben, das ihre Tochter führt, nicht mehr nachvollziehen. Der Konflikt wird in diesem kurzen Text besonders deutlich. Ich frage mich, wie Eltern oder Paare dahin kommen, dass sie sich nichts mehr zu sagen haben, und finde das Leben, das die beiden führen, deprimierend. Nach meiner Ansicht gelingt es Peter Bichsel sehr gut, diese trostlose, perspektivlose Stimmung der Eltern im Loslösungsprozess der Tochter darzustellen.

Питання з теоретичних основ філології:

Стилістика:

1. Mittel der Bildhaftigkeit / Художні засоби зображальності.
2. Mittel der Bildlichkeit / Художні засоби виразності.
3. Mittel zum Ausdruck von Humor und Satire / Засоби створення гумору та сатири.
4. Arten der Rededarstellung / Види нарації (оповіді) в художньому творі.
5. Figuren der Auslassung / Синтактико-стилістичні засоби, що базуються на редуції початкової моделі (еліпсис, апосіопеза, асиндетон).
6. Stilfiguren der Anordnung und des Platzwechsels / Синтактико-стилістичні засоби, що базуються на експансії початкової моделі (повторення, тавтологія, полісиндетон).
7. Stilistisch differenzierter Wortbestand der Sprache / Стилістично маркована лексика мови.
8. Syntaktische stilistische Mittel / Виразальні засоби на синтаксичному рівні.

Лексикологія:

1. Polysemie und Homonymie / Полісемія та омонімія.
2. Wortschatzerweiterung durch Übernahme aus anderen Sprachsystemen (Fremdwort / Lehnwort / Internationalismus) / Збагачення словникового складу мови шляхом іншомовних запозичень.
3. Wortschatzerweiterung durch semantische Derivation (Metapher, Metonymie und ihre Abarten) / Роль семантичної деривації в розширенні лексику.
4. Grundtypen der Wortbildung: Ableitung; Zusammensetzung; Zusammenbildung; Abkürzung / Способи словотворення: афіксальні, осново-, словоскладання, абревіація.
5. Phraseologie / Фразеологія.

Теоретична граматики:

1. Grammatische Kategorien des Verbs / Граматичні категорії дієслова.
2. Grammatische Kategorien des Substantivs / Граматичні категорії іменника.
3. Grammatische Kategorien des Adjektivs / Граматичні категорії прикметника.
4. Syntax. Strukturelle Klassifikation der Sätze in der traditionellen Syntax / Синтаксис. Структурна класифікація речень у традиційному синтаксисі.
5. Strukturell-semantische und morphologische Klassifikationen der Verben / Структурно-семантична та морфологічна класифікації дієслова.

Теоретична фонетика:

1. Modifikation der Laute im Redestrom / Модифікації звуків у мовленні.
2. Intonation. Terminale, progrediente und interrogative Melodie / Інтонація. Термінальна, прогресивна, інтерогативна мелодика.

Завдання №2. Орієнтовний перелік тематики німецькомовних газетних текстів для здійснення їх реферування:

1. Людина та суспільство.
2. Гендерна рівність.
3. Молодь. Проблеми молоді.

4. Захист навколишнього середовища.
5. Система освіти Німеччини / України.
6. ЗМІ, всесвітня мережа «Інтернет» у житті сучасної людини.
7. Основні вади суспільства: шкідливі звички, залежність, криміналістика.
8. Економічний розвиток, економічна / політична криза.
9. Сучасні мистецтво та культура.
10. Процеси євроінтеграції в сучасному світі.
11. Культурні традиції Німеччини / України.
12. Права людини в суспільстві.
13. Новітні інформаційні технології та їх роль в освіті.
14. Молодіжна культура в Німеччині / Україні.
15. Міграційні процеси в Німеччині / Україні.
16. Національні свята в Німеччині / Україні.
17. Академічна мобільність студентів Німеччини / України.
18. Проблеми працевлаштування в Німеччині / Україні.
19. Проблеми охорони здоров'я людини в Німеччині / Україні.
20. Гуманітарна та соціальна політика Німеччини / України.

План та кліше для реферування газетної статті / Plan und Klischees zum Referieren des Zeitungsartikels

Einleitung

1. Die gemeinsame Information

- Ich habe einen Artikel [unter dem Titel...] gelesen.
- Er heißt...
- Der zu referierende Artikel heißt...
- Der Titel (die Schlagzeile) lautet so ...
- Der Artikel ist der online-Ausgabe der Zeitung... entnommen.
- Er wurde in der Zeitung (Zeitschrift, Broschüre)... veröffentlicht.
- Er erschien in der Zeitung...
- Die Zeitung bringt einen Artikel unter dem Titel ... heraus.
- Der Autor (Verfasser) des Artikels ist...

2. Der Grundgedanke / die Idee

- In diesem Artikel thematisiert der Autor ...
- In diesem Artikel ist die Rede von...
- Es geht hier um...
- Es geht hier um...
- Der Artikel betrifft ...
- Der Artikel lässt sich in ...Teile gliedern.
- Im Artikel wird folgendes Problem formuliert.
- Im Artikel werden folgende Fragen gestellt (analysiert).
- Der Autor / Der Korrespondent / Der Berichterstatter / der Verfasser ...
- macht einen kurzen Überblick über...
- beschreibt (schildert)...
- behandelt das Thema...
- setzt mit dem Thema... auseinander.
- Der Verfasser beschäftigt sich mit einem wichtigen (ernsthaften / ernstrangigen) Problem.
- Hier werden die Fragen... beleuchtet.
- Der Artikel macht uns mit... bekannt.
- im Mittelpunkt / Im Blickpunkt stehen...
- Der Hauptgedanke / die Hauptidee dieses Artikels ist...

Hauptteil**3. Der Inhalt**

- Der Autor / Der Korrespondent / Der Berichterstatter / der Verfasser... erklärt (erläutert)...
- bestätigt...
- berichtet, dass
- betont, dass...
- stellt... [kritisch] dar.
- bemerkt, dass
- führt folgende Angaben an...
- hebt die Rolle von...hervor.
- unterstreicht den Gedanken...
- richtet (lenkt) die Aufmerksamkeit auf...
- macht den Leser auf ... aufmerksam.
- widerspiegelt / stellt gegenüber...
- weist darauf hin, dass...
- betrachtet das Problem aus zwei Sichtweisen.
- schildert dieses Problem von zwei verschiedenen Seiten / Gesichtspunkten.
- beruft sich auf...
- bringt dafür folgende Beispiele...
- Der Artikel enthält ... Angaben über (Akk.)...
- Man kann hier auch interessante Tatsachen über (Akk.)... finden.
- Man geht davon aus, dass...
- Die Zahlen zeugen davon, dass...
- Der Vorteil ist / der Nachteil ist...

Schluss**4. Die eigene Meinung**

- Als Schlussfolgerung kann man sagen, dass...
- ich finde diesen Artikel...interessant (aktuell, informationsreich / inhaltsreich, wichtig).
- Ich habe viel Neues über (Akk.)... erfahren.
- Es ergibt sich, dass...
- Es (Aus dem Artikel) ist ersichtlich, dass...
- Daraus (aus den angeführten Tatsachen) folgt, dass...
- Der Artikel (das Thema) regt zum Nachdenken an.
- Mich hat überrascht, dass...
- ich habe große Zweifel, dass...
- Dafür / dagegen spricht, dass...
- Was mich anbetrifft / Ich bin der Meinung / Meiner Meinung nach / Ich meine damit...
- Ich möchte sagen...
- Zusammenfassend lässt sich sagen, dass...

Redemittel: referieren**Thema angeben**

- Thema (des Artikels) ist...
- Der Artikel heißt ... /
- Der Artikel hat das Thema
- Der Artikel handelt von
- Es geht in dem Artikel um (das Thema / die Frage / ...) ..
- Der Artikel hat den Titel ...
- Der Artikel, über den ich spreche/referiere heißt ...

In dem Abschnitt, den ich referiere, geht es um das Thema ...

Quelle angeben

Der Artikel stammt von (Name des Autors)

Autor des Artikels ist ...

Der Artikel stammt aus der XY-Zeitung

Es handelt sich um einen Artikel aus der XY-Zeitung

Gliederung angeben

Der Artikel behandelt die folgenden 3 Punkte / Fragen:

Erstens ..., zweitens, ... drittens

Zuerst geht es um ..., dann wird ... behandelt, anschließend ..., zum Schluss...

Der Artikel hat 3 Teile:

Im ersten Teil geht es um ...

Der zweite Teil beschäftigt sich mit

Der letzte Teil befasst sich mit ...

Referieren / Sich auf den Text beziehen

Im Text steht, ...

Im Text heißt es, ...

Der Autor / XY schreibt (erklärt, meint, vertritt die Auffassung)

Gliederung deutlich machen

Soviel zu ...

Ich gehe jetzt über zu ...

Ich komme jetzt zu ...

Während im vorhergehenden Teil ... im Vordergrund stand, gehe jetzt auf ... ein.
im vierten und letzten Teil möchte ich noch auf ... zu sprechen kommen.

Auf eine Folie Bezug nehmen

Man sieht hier / auf der Folie ...

Sie sehen hier ...

Die Folie / Grafik zeigt

Diese Abbildung veranschaulicht ... / macht deutlich ...

Wie diese Abbildung zeigt, ...

Beispiele geben

Dieses Beispiel zeigt, dass ...

An diesem Beispiel wird deutlich, dass ...

Bei diesem Beispiel kann man sehen, wie ...

Zusammenfassung einleiten

Ich fasse (die Hauptpunkte / das Wesentliche / Wichtigste)... kurz zusammen:

Es geht kurz gesagt / vor allem / hauptsächlich / im wesentlichen um ...

Ich will nur 2 Punkte nennen / aufführen

Abschließend möchte ich ...

Zum Schluss möchte ich ...

Зразок тесту множинного вибору:

Завдання 1. Прочитайте текст і виконайте завдання (1-5(10)). Визначте, який варіант відповіді (А-Д) є правильним.

Багато різних видів птахів можуть імітувати звуки з різних мов. Так, африканські сірі папуги є саме тими птахами, які краще за всіх можуть імітувати людське мовлення. Вони дуже вдало повторюють різні звуки, коли їм вже два тижні. Саме батьки диких сірих папуг вчать малечу створювати такі різні звуки...

1. Найкращими птахами, котрі імітують мовлення людей, є:

А. Африканські сірі папуги	В. Азіатські чорні папуги
Б. Південноамериканські папуги	Г. Китайські зелені папуги

2. ...

Ключі: 1. А, 2. ...

Завдання №3. *Зміст екзаменаційних завдань для перевірки методичної й психолого-педагогічної компетенцій бакалаврів.*

Планування роботи вчителя німецької мови за підручником...

Список підручників з німецької мови:

1. Німецька мова. 5 клас. 5-й рік навчання. С.І. Сотникова, Г.В. Гоголева, 2018
2. Німецька мова. 5 клас. М.М. Сидоренко, О.А. Палій, 2013
3. Німецька мова. 6 клас. М.М. Сидоренко, О.А. Палій, 2014
4. Німецька мова. 6 клас. С.І. Сотникова, Г.В. Гоголева, 2014
5. Німецька мова. 7 клас. С.І. Сотникова, Г.В. Гоголева, 2015
6. Німецька мова. 7 клас. М.М. Сидоренко, О.А. Палій, 2015
7. Німецька мова. 8 клас. М.М. Сидоренко, О.А. Палій, 2016
8. Німецька мова. 8 клас. С.І. Сотникова, Г.В. Гоголева, 2016
9. Німецька мова. 8 клас. Л.В. Горбач, 2016
10. Німецька мова. 9 клас. С.І. Сотникова, Г.В. Гоголева, 2017
11. Німецька мова. 9 клас. М.М. Сидоренко, О.А. Палій, 2017
12. Німецька мова. 9 клас. Л.В. Горбач, 2017

а) укладання календарно-тематичного плану за обраним підручником.

Зразок фрагменту календарно-тематичного плану

Фрагмент календарно-тематичного плану (за С.І. Сотніковою) – 6 клас

№	Дата	Підтема	Мовленнєві функції	Мовленнєві зразки	Лінгвістичні компетенції		Мовленнєві компетенції			Примітки
					Лексика	Граматика	Аудіювання/ Читання	Говоріння	Письмо	
Тема 1. Літо минуло (8 годин)										
1.	2.09	Новий шкільний рік і новенькі	Вітатися, прощатися і знайомитися німецькою мовою	Bist du neu hier? Bist du die Neue?	Der Neue, selbst	Порядок слів у розповідному реченні	Впр.1, 3 с.6 Впр.7 с.8 РЗ впр.1,3 с.2	Впр.2, с.6 Впр.4 с.7	РЗ впр.2 с.2	
2.	4.09	Хобі моїх друзів	Розповідати які є хобі і що можна колекціонувати	Welches Hobby hast du? Was sammelst du?	Das Autobild, das Automodel, die Briefmarke, die CD, die Münze, die Muschel, die Postkarte, die Serviette, der Sticker, das Tierbild, sammeln	Порядок слів у питальному реченні	Впр.2, с.9 Впр.4, с.10 РЗ впр.1 с.4	Впр.1,3 с.9	РЗ впр.2-3 с.4	
3.	9.09	Як ти проводиш свої літні канікули?	Розповідати про свої літні канікули	Was machst du gern im Sommer? Wo bist du meistens?	Das Camping, mit dem Schiff fahren, verbringen, nach, meistens, nicht weit von	Відмінювання дієслів	Впр.3 с.12 РЗ впр.1 с.5	Впр.2, с.12 Впр.4,6 с.13	Впр.1, с.12 РЗ впр.2,3 с.5, РЗ впр.4 с.6	
...								
8	25.09	Підсумковий урок.								
Тема 2. Моя родина (7 годин)										

9	30.09	Це моя родина Можу я моїх родичів відрекомендува ти?	Розповідат и про свою сім ю Відрекомен дувати одну особу іншій	Wie ist deine Familie? Darf ich meine Verwandten vorstellen?	Die Grosseltern, die Geschwister Die Cousine, der Cousin, der Neffe, die Nichte	Займенник ihr Особисті займенники в знахідному відмінку	Впр.1,3 с.28 РЗ впр.1 с.16 Впр. 1 с.30, Впр. 3 с.31 РЗ впр.1 с.17	Впр.2,4 с.28 РЗ впр.16 Впр. 4,6 с.32	Впр.6 с.29 а Впр.2 с.30 Впр.5 с.32	
10 ...	2.10	
15	30.10	<i>Проект «Моя сім'я»</i>								
Тема 3. Школа (15 годин)										
16	4.11	Починається новий шкільний рік	Розп про початок навч року і шкільне приладдя	Was brauchst du für die Schule? Möchtest du in die Schule gehen?	Die Schultüte, Kaugummi, Anspitzer, Luftballon, Hefte	Вживання дієслова brauchen	Впр.2 с.48	Впр.1,4 с. 48-49	Впр.3 с.48	
17
26	9.12	Контроль аудіювання								
27	11.12	Контроль читання								
28	16.12	Контроль письма								
29	18.12	Контроль говоріння								
30	23.12	Підсумковий урок								

б) укладання плану-конспекту уроку німецької мови за обраним підручником (урок визначається на початку екзамену)
Зразок плану-конспекту уроку німецької мови (схема)

Схема плану-конспекту уроку

Дата	План-конспект уроку № ... у ... класі	
Тема:		
Цілі:	Практична/ні Освітня/ні Розвиваюча/чі Виховна/ні	
Обладнання до уроку:	Схематичний план уроку	
Початок уроку		Час
I. Організація класу		2 хв.
II. Мовленнєва/фонетична зарядка		3 хв.
Основна частина уроку		
III-VI.		35 хв.
Заклучна частина уроку		
VII. Пояснення домашнього завдання		2 хв.
VIII. Підсумки уроку. Оцінювання досягнень учнів.....		3 хв.

Хід уроку		
Етап, прийом навчання		Зміст роботи
I.	Організація класу. <i>Прийом:</i> вітання і повідомлення цілей уроку.	Т:
II.	Мовленнєва зарядка. <i>Прийом:</i> бесіда про свято Нового року.	
III-VIII.		

г) укладання інтелект-карти з психолого-педагогічних дисциплін.

Орієнтовний перелік кейсів з психолого-педагогічних дисциплін:

Педагогічна ситуація 1.

побудована В новому мікрорайоні побудована школа радувала і батьків і дітей. Перші дні вересня були наповнені радістю учнів, їхніми знайомствами з учителями, один з одним. Учителька біології, класний керівник шестикласників, повела учнів на прогулянку до сусіднього парку. Діти розглядали дерева, пожовклу траву. Учителька запропонувала дітям погратися у знайому гру. Але гри не вийшло. Так і повернулись діти у класну кімнату.

Визначте, на якій стадії розвитку знаходиться колектив.

Запропонуйте заходи, які повинен провести вчитель на цій стадії розвитку колективу.

Педагогічна ситуація 2.

Розпочався урок у 7-му класі. Через п'ять хвилин з гуркотом розкриваються двері і, нахабно вигукнувши «можна увійти», на порозі зупиняються троє «важких» учнів. Вчителька просить їх вийти і увійти до класу як слід. Учні виходять до коридору. Через хвилину двері відкриваються знову і школярі вже заповзають до класу...

Сформулюйте виховну проблему. Запропонуйте варіант її вирішення.

Педагогічна ситуація 3.

Вчителька повела п'ятий клас на балет П.І. Чайковського «Лускунчик». Хлопці тихенько сміються, дратують дівчат, багато дітей шумлять, а деякі граються з телефонами.

Установіть причини такої поведінки школярів. Визначте, яка підготовча робота має бути проведена вчителем перед відвідуванням культурних заходів.

Педагогічна ситуація 4.

Йде урок математики в п'ятому класі. Вчителька ілюструє задачу слайдами із зображенням машин. Піднімається один хлопчик: «Марія Петрівна, а який двигун стоїть на цих машинах: карбюраторний чи дизельний?..» На вчительку було сумно дивитися. Обличчя вкрилося плямами: «Питання задаю я, а ти повинен відповідати на них. Якщо не знаєш, то не піднімай руку!»

Визначте помилки, яких припустилася вчителька в наведеній ситуації.

Педагогічна ситуація 5.

Шумною юрбою клас заходить до автобуса. Сьогодні в них екскурсія. Молода вчителька закінчує перераховувати дітей і розпочинає знову – і так кілька разів, всю дорогу. Яскраві шапки і шарфи, інші пасажири - все зливається в одне. Вчителька нервує, а діти шумлять і поводяться неспокійно.

Визначте, в чому має полягати підготовча робота вчителя перед проведенням екскурсії та поїзdkою в громадському транспорті.

Педагогічна ситуація 6.

Урок у 6 класі. Коля С. відповідає біля дошки. Тільки він, помилившись, зупиняється, з'являється багато бажаючих відповісти. Спочатку вчителька зупиняла учнів, але потім дозволила виправляти й доповнювати товариша. Коля все більше і більше заплутувався, тягнув слова і згодом зовсім замовк. "Знову не довчив," - сказала вчителька і поставила "крапку" у журнал.

Охарактеризуйте негативні та позитивні сторони методу усного опитування. Визначте, які ще методи перевірки знань можна використати в наведеній ситуації.

Педагогічна ситуація 7.

Вчитель (молодий фахівець) прийшов працювати до восьмого класу. До цього в класі працював інший учитель. Учні стали отримувати оцінки гірші, ніж попереднього навчального року. На перших батьківських зборах батьки учнів у брутальній формі стали висувати претензії до вчителя. Склалася конфліктна ситуація.

Визначте причини, що призвели до погіршення успішності учнів класу. Перерахуйте варіанти попередження конфліктів між учителем і батьками учнів.

Педагогічна ситуація 8.

Класний керівник 7 класу, якого дуже поважали учні, за сімейними обставинами переїхав в інше місто. Клас вважався дружним, згуртованим. Керівництво школи призначило нового класного керівника, якому відразу важко було знайти спільну мову з учнями. І якось на виховній годині вчитель сказав учням, що вони не такі вже хороші, як про них думають.

Визначте заходи, які потрібно провести новому класному керівнику, враховуючи рекомендації педагогічної науки.

Педагогічна ситуація 9.

Хтось із учнів 6-А класу розбив вікно. Вчителі почали розшукувати винних. Класний керівник, як завжди, спокійно увійшов до класу. Зустріли його насторожено. Він подивився на учнів, потім – на розбите скло у вікні і спокійно сказав: - Не розумію, діти, чому такий галас у школі. Адже не навмисне розбили скло. Я в цьому впевнений. Отже, треба зробити найпростіше – вставити його. Той, хто розбив, може сам вставити скло? Раптом підвівся хлопець і сказав: - Можу. - От і добре. Бажаю вам успіхів, хлопці, - сказав учитель і так само спокійно пішов.

Визначте і охарактеризуйте педагогічні здібності вчителя.

Педагогічна ситуація 10.

Класний керівник хотів, щоб його учні дотримувались порядку в класі на уроках та на перервах. З цією метою він провів з учнями декілька бесід про правила поведінки. Вихованці уважно слухали свого наставника, ставили багато запитань. Проте з часом педагог зрозумів, що ніяких змін в поведінці школярів не відбулося.

Поясніть, в чому причина відсутності змін у поведінці учнів. Перерахуйте форми виховної роботи, які можна використати в наведеній ситуації.

Педагогічна ситуація 11.

Оберіть один із запропонованих варіантів відповіді або вкажіть свій. Відповідь обґрунтуйте.

На уроці учень несподівано запитує: «Ольго Петрівно, а яка у Вас зарплата?». Що відповісти:

- а) пожартувати: "Це комерційна таємниця";
- б) відповісти чесно: "Невелика";
- в) відповісти з гідністю: "Не велика і не маленька, але мені вистачає";
- г) ваш варіант відповіді?

Що означає для педагога гідно вийти із ситуації?

Педагогічна ситуація 12.

Молода вчителька організувала у школі гурток біології. Учні з різних класів потягнулись до неї. Одного разу на занятті гуртка одна учениця несподівано сказала: «Приходьте у наш клас вести уроки біології, будь ласка! А то вчителька у нас - просто жах». Що відповісти:

- а) сухо сказати: «Марійко, я була про тебе кращої думки»;
- б) сказати: "Ось вивчите мене краще, і будете так само критикувати перед іншими вчителями";

в) скромно пояснити: "Не можу, кожен з нас робить свою справу; у мене й так велике навантаження";

г) ваш варіант відповіді? Що таке професійна етика?

Чи можна з учнями обговорювати іншого вчителя, його діяльність? Чи можна возвеличувати себе за рахунок приниження іншого? Чому?

Педагогічна ситуація 13.

На уроці учениця нагадує вчительці: "Ірино Петрівно, на попередньому уроці Ви обіцяли, що розкажете нам...". Учителька зовсім забула про свою обіцянку і виконати її не готова. Як бути:

а) упевнено сказати: "Звичайно, звичайно, тільки сьогодні у нас на це не вистачить часу. Давайте я вам розповім на наступному уроці";

б) рішуче заявити: "Поговоримо про це після контрольної - тоді у нас і часу буде більше";

в) сказати здивовано: "Розповісти? Ні, сьогодні ви не настільки добре працюєте на уроці, щоб я робила вам такі подарунки!";

г) ваш варіант відповіді?

Чи допустимо педагогові визнавати свої помилки перед учнями? А може, варто вдатися до хитрощів? Відповідь обґрунтуйте. Як педагогу відновити втрачену довіру учнів?

Педагогічна ситуація 14.

Увійшовши до класу на урок, учитель побачив на дошці карикатуру на себе. Діти розраховували, що почнеться пошук винуватця й урок буде зірвано.

Що робити? Як би Ви вчинили в даній ситуації?

Один із варіантів відповіді: Учитель посміхнувся, підійшов до дошки, підправив малюнок і почав урок. Учні засмутилися та здивувалися. Урок пройшов нормально. Більше такого не повторювалося.

Педагогічна ситуація 15.

Учні збиралися втекти з додаткового уроку, причому вчителів потрапила до рук записка, у якій вони домовляються піти з уроку й не дуже добре відгукуються про нього.

Що робити? Як би Ви вчинили в даній ситуації?

Один із варіантів відповіді: Учитель демонстративно прочитав класові записку й сказав, що він тепер обізнаний щодо їхньої підготовки прогулу уроку, що його хвилює їхня думка про нього, але він не збирається мститися, а хоче розібратися, чому так сталося. Дуже хоче вислухати дітей, але просить і їх вислухати його. Зрештою учні й учитель порозумілися і виявилися задоволеними одне одним, урок тривав далі.

Педагогічна ситуація 16.

На прохання завідувача з навчальної роботи ти заміняєш хворого вчителя в чужому класі. Почався урок. Клас важко піддається управлінню. Ти вітаєшся — жодної уваги. Як бути? Як би Ви вчинили в даній ситуації?

Один із варіантів відповіді: Учителька, зовсім не звертаючи уваги на клас, почала малювати на дошці дуже цікаву картинку. Розмови потихеньку припинилися. Діти почали уважно розглядати малюнок. Тоді вона запитала, що б це означало. Деякі діти висловили свою думку. Вона подякувала. Почався нормальний урок.

Педагогічна ситуація 17.

Марину, ученицю 5-го класу, не впізнати. Стала роздратованою, байдужою до всього, пише абияк, нікого не слухає, розмовляє різко. Причина в тому, що її не включили до списку тих, хто виступатиме на концерті. З раннього дитинства Марині говорили, що вона музикально обдарована, її чекають успіх, слава. На уроках співу у початкових класах дівчина отримувала відмінні оцінки, співала у хорі. І ось з'явилась щаслива можливість виступити перед публікою, а вчителька перекреслила всі надії учениці.

Які причини непорозуміння, що виникли між учителькою та ученицею? Розробіть план бесіди з Мариною. Рівень прагнень особистості ефективно впливає на її розвиток, коли: а) рівень прагнень нижчий від можливостей особистості; б) рівень прагнень збігається з потенціальними можливостями особистості; в) рівень прагнень вищий від можливостей особистості. Відповідь обґрунтуйте.

Педагогічна ситуація 18.

Учитель зайшов до класу і побачив, що підліток виправляє оцінку в журналі. Учитель оцінив ситуацію, стан учня й... «не помітив». Ні сьогодні, ні завтра. На наступному уроці учень пильно дивився на вчителя, але той мовчав. Після уроку учень підійшов до вчителя і тремтячим голосом сказав: - Ви бачили, як я виправив оцінку... І мовчите... Навіщо Ви так робите? Ну покарайте вже, не тягніть! Учитель зрозумів, що робити тут нічого не треба, все вже зроблено, і запропонував учню на наступному уроці, відповівши, виправити оцінку насправді... Учень відповідав прекрасно, а після уроку підійшов до вчителя і сказав: - Я ніколи цього більше не робитиму. Спасибі!

У чому секрет успіху вчителя? Від чого залежить результативність процесу навчання? Розкрийте психолого-педагогічні основи діяльності учнів у навчальному процесі.

Педагогічна ситуація 19.

У школі йшли заняття. Раптом у коридорі з'явилися дві жінки у формених халатах разом із завучем. Вони ненадовго зайшли в один клас, другий, третій... У чому справа? У сусідньому книжковому магазині зникли набори кулькових ручок. Злодіїв вирішили шукати у школі. Методом впізнання. Завуч цю ідею гаряче підтримала і водить «гостей» під час уроку по класах. У своєму прагненні виявити винних вона нічого погано не бачила. Але навіщо переривати урок?

Проаналізуйте ситуацію, що склалася. Вкажіть на помилку, допущену завучем школи. Які вимоги ставляться до організації освітнього процесу?

Педагогічна ситуація 20.

На уроці вчитель перевіряв домашнє завдання з допомогою фронтального опитування, яке проходило у досить швидкому темпі. Павло К. не зміг швидко зорієнтуватися в питаннях і сказав учителю, що йому треба подумати. На що вчитель відповів: - Нічого думати, треба відповідати. Хлопець перестав зовсім відповідати на уроці.

До якої групи методів належить фронтальне опитування? Як Ви оцінюєте дії вчителя у даному випадку? Охарактеризуйте негативні та позитивні сторони методу. Надайте пропозиції щодо покращення організації перевірки домашнього завдання учнів.

Педагогічна ситуація 21.

Урок у 6-му класі. Коля С. відповідає біля дошки. Тільки він зупиняється, помиляється - виникає «ліс рук». Спочатку вчителька зупиняла учнів, але потім дозволила виправляти й доповнювати товариша. Коля все більше і більше заплутувався, тягнув слова і згодом зовсім замовк. - Знову не довчив! - сказала вчителька і поставила «б» журнал. Урок у 9 класі. Відповідає Іра К. У класі тиша. Але не всі слухають. Кілька учнів готують наступне питання, інші дивляться у вікно. Дві дівчинки розмовляють «очима» про речі, які не мають відношення до уроку. Іра робить помилки, але ніхто її не виправляє. І після відповіді ніхто не визвався виправити помилки.

Порівняйте фрагменти опитування в 6 і 9 класах. Чому не була вдалою перша відповідь і пройшла непоміченою для більшості друга? Які методи та прийоми треба застосовувати вчителю, щоб активізувати учнів на цьому етапі уроку?

Педагогічна ситуація 22.

В учительській виникла суперечка між учителями. Одні висловлювали думки про те, що успіх навчально-виховної роботи залежить від якісного складу учнів, інші вважали, що успіх може прийти з будь-яким класом, треба лише докласти зусиль до виховного процесу, знайти індивідуальний підхід до кожної дитини.

Проаналізуйте ситуацію. Обґрунтуйте свою позицію. Які чинники відіграють провідну роль в успішному здійсненні навчально-виховної роботи? Чи залежить рівень розвитку класу від педагогічної майстерності учителя? Які форми методичної роботи сприятимуть розв'язанню суперечки?

Педагогічна ситуація 23.

У 8-Б класі постійно з різних причин змінювали деяких учителів-предметників, класних керівників. Клас вважався неорганізованим і слабким за своєю успішністю. Учні звикли до такого становища і навіть цим бравували.

Як у цій ситуації повинно діяти керівництво школи? Проаналізуйте роль учителя-предметника та класного керівника у формуванні інтересу до навчання учнів класу. Запропонуйте заходи з методичної роботи щодо покращення навчально-виховної роботи школи.

Педагогічна ситуація 24.

Молода вчителька працювала у 8-А з п'ятого класу. Учні її дуже любили і поважали. Проте у восьмому класі стосунки вчителя та учнів почали погіршуватися, постійно виникали непорозуміння і навіть конфлікти. Вчителька скаржилася класному керівникові та батькам, що учні стали гіршими, що вони дуже змінилися порівняно з 5-им класом і з ними стало важко працювати.

Проаналізуйте ситуацію, що склалася у класі. На які принципи виховання слід спиратися вчителю, щоб розв'язати дану проблему?

Педагогічна ситуація 25.

Олена К. постійно порушувала встановлений у школі порядок. Виправдовувалась, обманювала. Але у неї було одне постійне захоплення - любила і вміла в'язати. На цьому педагог і побудував її перевиховання. Олені було доручено організувати у школі гурток в'язання. Дорученням вона пишалася, почувала себе в дитячому колективі і вагоміше, і помітніше. А це зобов'язувало її до кращої поведінки.

Чому дії вчителя дали позитивний результат? Обґрунтуйте сутність принципу виховання «опора на позитивне».

Педагогічна ситуація 26.

На батьківських зборах класний керівник говорила про те, що сім'я - це природне і найбільш стійке утворення суспільства, яке втілює в собі найважливіші ознаки свого народу. Її підтримала мати Романа В. «Українська родина, - сказала вона, - має пильно зберігати українську мову, традиції, своєрідність, національність, працелюбність, честь і гідність українського народу». На що один з батьків відповів: «Немає ніякого національного виховання, потрібно виховувати просто порядну людину».

Проаналізуйте дану ситуацію. Які засоби національного виховання може застосовувати класний керівник у роботі з школярами? Запропонуйте методи та форми переконання батьків щодо необхідності національного виховання. Які педагогічні рекомендації можна надати батькам щодо патріотичного виховання їхніх дітей?

Педагогічна ситуація 27.

Семикласник, батьків якого вже неодноразово викликали до школи за різні провини хлопця, прийшов у клас до нової вчительки. Володя свідомо запізнився на перший урок, зайшов у клас, не спитавши дозволу, тримаючи руки в кишенях. Він чекав звичних докорів, а може, й критику, приготувався до самозахисту. І як розгубився хлопчик, коли звичний арсенал засобів, який використовувався раніше з «виховною» метою, не був застосований. – До нас прийшов новий учень, – сказала Тетяна Трохимівна.

– Ми раді йому і намагатимемось не осоромитися. Декому в класі доведеться підтягнутися і не давати привід для жодних зауважень на свою адресу. – Потім учителька з привітною посмішкою звернулася до хлопчика: – Сідай, Володю, ми звільнимо тобі, як гостю, місце за першою партою. Хлопець, приголомшений несподівано доброзичливим ставленням до нього, без заперечень сів за першу парту, чого він, звичайно, не зробив би в інших умовах.

Чим можна пояснити результативність застосованих засобів педагогічного впливу на учня і колектив класу? Від чого залежить вибір методів виховання?

Педагогічна ситуація 28.

На уроці в 9 класі під час обговорення однієї з проблем, учитель (він же класний керівник) торкнувся питання вибору учнями майбутньої професії, підкресливши, що її треба обирати за покликанням. На це один з учнів відповів, що за сучасних умов слід обирати таку професію, яка може забезпечити, матеріально. Частина учнів підтримала свого товариша.

Які методи виховання слід використати, щоб переконати учнів щодо вибору професії відповідно покликання? Які чинники впливають на вибір професії старшокласниками?

Педагогічна ситуація 29.

Йде урок історії. Учитель цікаво розповідає про події, зачитує учням уривки з книг, що викликають у них великий інтерес. Педагог рекомендує школярам прочитати книги, з яких він цитував уривки, і диктує для запису в зошитах назви книжок. У цей час учень піднімає руку: - Слухаю тебе, - говорить вчитель. - А ось ще одна цікава книга..., - каже учень. - Сідай і помовчи, - відказав учитель.

Проаналізуйте ситуацію, що склалася на уроці. Обґрунтуйте з педагогічної позиції Ваше ставлення до застосованих учителем методів.

Педагогічна ситуація 30.

На відкритому уроці вивчали життєвий і творчий шлях Т.Г.Шевченка. Наприкінці уроку вчителька повідомляє, що кожного року кращі письменники України нагороджуються Шевченківською премією. У переддень повідомлялися прізвища письменників - лауреатів нинішнього року, але вчителька ще не встигла прочитати про них. Один з учнів піднімається і демонстративно задає питання: «А Ви знаєте, хто в цьому році є лауреатом Шевченківської премії?»

Проаналізуйте ситуацію. Як би вчинили Ви на місці вчительки?

Педагогічна ситуація 31.

Сергій К., учень 7-го класу, відмінно навчається з усіх предметів, але після хвороби не може виконати програмні нормативи з фізкультури.

Як у цьому випадку повинен діяти вчитель фізкультури? Чи можуть втручатися в цю справу класний керівник, батьки учня?

Педагогічна ситуація 32.

Учень добре фізично розвинутий, кращий спортсмен у класі. Разом з тим, з інших навчальних дисциплін він значно відстає. На вимогу класного керівника покращити успішність з цих дисциплін відповідає: «Сила є – розуму не треба».

Як у цьому випадку повинен діяти класний керівник? Яку позицію має займати вчитель фізкультури? Як спільними зусиллями школи та сім'ї можна перебороти негативне ставлення до навчання?

Педагогічна ситуація 33.

В п'ятому класі з'явилась нова дівчинка. Жила вона з матір'ю та двома меншими братами. Мати мало турбувалася про дочку. Тому вона часто запізнювалася до школи, приходила неохайна. З учнями дівчинка майже не спілкувалася, погано вчилася.

Що б Ви порадили класному керівнику в такій ситуації? Вкажіть основні форми та методи роботи класного керівника з дітьми з проблемних сімей.

Педагогічна ситуація 34.

Світлана К., учениця 8 класу, мала важкий характер. У неї часто був поганий настрій, їй не вдавалося спілкуватися зі своїми однокласниками, вона ображалася на них за те, що їй робили зауваження. Поступово Світлана стала самотньою.

Що спричинило таке становище дівчини? Чи мають значення для майбутнього дівчинки такі якості характеру? Чому? Які методи самовиховання були б найефективнішими у наведеному прикладі?

Педагогічна ситуація 35.

Молодий, учитель мав звичку вживати на уроці слова-паразити. Учні, здавалося б, уважно слухали вчителя, проте, як виявилось, рахували кількість зайвих слів, що їх постійно вживав учитель.

Які висновки повинен зробити вчитель?

д) методичні рекомендації до розв'язування педагогічних задач на основі аналізу педагогічних ситуацій

Педагогічна діяльність потребує від учителя оперування комплексом професійних знань, педагогічною технікою, системою здібностей до педагогічної діяльності, оскільки кожного дня, кожної хвилини перед педагогом постають безліч ситуацій, що потребують відповідного реагування, прийняття рішень і т.п. Власне, уся педагогічна діяльність, увесь педагогічний процес складається з нескінченного ланцюжка педагогічних ситуацій, які можуть виникати спонтанно, а можуть бути спеціально створені учнями або вчителем (з певною метою).

Педагогічна ситуація — складова частина педагогічного процесу, педагогічна реальність, через яку інженер-педагог управляє педагогічним процесом і педагогічною системою. Це концентроване вираження педагогічного процесу й педагогічної системи в їхньому часовому просторі. Значення педагогічних ситуацій є величезним. Вони концентрують у собі всі переваги й недоліки педагогічного процесу й педагогічної системи взагалі. Вони відіграють значну роль у формуванні досвіду педагогічної діяльності.

Будь-який педагог повинен мати свій «архів» ситуацій, записаних на картках, у щоденнику. Цей архів дбайливо зберігається все життя, складає професійне багатство будь-якого педагога.

Сутність будь-якої педагогічної ситуації полягає в наявності в ній протиріч, їх розвитку й розв'язання. Тому будь-яка ситуація по суті є проблемною. Педагогічна ситуація завжди конкретна, може попередньо проектуватися або виникати стихійно під час проведення заняття, іспиту, екскурсії. Наприклад, вчитель заходить до класу, щоб розпочинати урок — а половина учнів відсутня. Це вже ситуація, що потребує певної реакції та прийняття рішення. Через десять хвилин після початку уроку на порозі класу з'являється учень, що запізнився, ~ знову ситуація. Хтось не виконав домашнього завдання, інший постійно розмовляє на уроці, комусь захотілося їсти і він дістає з сумки бутерброд. У таких ситуаціях виявляється невідповідність, суперечність між очікуваннями педагога та реальністю. Тобто, педагогічна ситуація — це фрагмент педагогічної діяльності, що містить суперечності між досягнутим і бажаним рівнями вихованості учнів і колективу.

Кожного разу, стикаючись з подібними ситуаціями, педагог може піти двома шляхами: 1) залишити проблему поза увагою; 2) поставати перед собою мету — подолати суперечність, що виникла. Майстерність вчителя виявляється тоді, коли він усвідомлює

педагогічну ситуацію, ставить перед собою мету та формулює педагогічну задачу. Тобто, ситуація стає задачею за умови цілеспрямованої педагогічної діяльності:

ПЕДАГОГІЧНА СИТУАЦІЯ + МЕТА = ПЕДАГОГІЧНА ЗАДАЧА

Науковці (Л.Ф. Спірін і М.Л. Фрумкін) визначили педагогічну ситуацію як об'єктивний стан педагогічної системи, розглянутий у деякому тимчасовому проміжку. Вони зазначили, що педагогічна ситуація – це не тільки джерело, але й предмет, результат розв'язання професійних задач на основі вивчення педагогічної ситуації. Таким чином, педагогічна задача - це результат усвідомлення вихователем у педагогічній ситуації необхідності розробки системи професійних дій і прийняття їх до виконання.

Основна мета, яку переслідує вчитель у своїй діяльності, полягає в тому, щоб у процесі навчання і виховання сформувати і розвинути учня як активного суб'єкта суспільної і трудової діяльності, сформувати його особистість. Цілі педагогічного впливу завжди плануються як деякі ефекти просування, зростання, зміни особистості учня. Вчитель прагне до того, щоб сформувати в учня знання, переконання, методи, дії, які б дали змогу учню в подальшому самостійно керувати своєю майбутньою діяльністю.

В аспекті самопідготовки до професійної діяльності (самоорганізації професійного самовиховання) педагогові доцільно оволодіти вмінням діагностувати педагогічну ситуацію на основі показників системного плану. До системних показників приналежності конкретної ситуації до якої-небудь групи слід віднести:

1) характер потенційних можливостей ситуації для організації процесу самоформування педагогічних умінь, які необхідні фахівцям для здійснення річних професійних функцій (ситуації діагностико-прогностичного, ціннісно-орієнтаційного, організаційно-розвивального, професійно-творчого, управлінсько-комунікативного й соціально-педагогічного планів);

2) спрямованість педагогічних дій на забезпечення розвитку свідомості й самосвідомості особистості дитини як цілісності (цілісно-розвивальні: ситуації, у яких педагогічні дії «спираються» на єдність механізмів свідомості й самосвідомості особистості дитини, спонукують її до самопізнання і саморозвитку; локально - розвивальні: а) ситуації, що орієнтовані на розвиток емоційного компонента свідомості його учасників, на їхнє самоцінне ставлення до конкретних цінностей; б) ситуації, спрямовані на розвиток лише раціонального компонента свідомості особистості кожної дитини;

3) ступінь повноти й конкретності відтворення в ситуації педагогічного досвіду й пошуку (науково - педагогічні, які безпосередньо пов'язані з потребою розв'язання певної наукової проблеми й орієнтують студентів на її дослідження на основі ґрунтовних методологічних і теоретичних знань; технолого-педагогічні, об'єктивний аналіз яких залежить від рівня сформованості у педагога загальних і специфічних знань про методи, прийоми, форми і засоби навчання та виховання дітей різного віку, технології діагностики й розв'язання певних педагогічних задач; оперативно-педагогічні, які вимагають швидкого реагування на віддзеркалені в них певні дії дітей або педагогів, розвиненого педагогічного мислення й сформованості загальнопедагогічних знань і вмінь);

4) спрямованість ситуації на дидактичні або виховні проблеми педагогічної дійсності (навчально-розвивальні, дидактичні, виховні, розвивально-виховні).

Останнім часом загально визнаною є наступна класифікація педагогічних ситуацій:

- За місцем виникнення й перебігу (на уроці, поза уроком, на вулиці, удома, у гуртожитку, у майстерні та ін.).
- За ступенем проєктивності (навмисно створені, природні, стихійні, спроектовані).
- За ступенем оригінальності (стандартні, нестандартні, оригінальні).
- За ступенем керованості (жорстко задані, некеровані, керовані).
- За учасниками («учень — учень», «учитель — учитель», «учень — учитель» та ін.).
- За закладеними протиріччями (конфліктні, безконфліктні, критичні).
- За змістом (навчальні, тобто створюються з метою навчання: проблемні, політехнічні, виробничо-технічні).

- За характером (дисциплінарні, міждисциплінарні, загальнонаукові).

Більшість ситуацій має комунікабельний характер (ситуації спілкування). Невідкладна потреба більшості вчителів у підвищенні ефективності процесу самоформування вмінь системного аналізу педагогічних ситуацій задовольняється за рахунок їх опори на **таку алгоритм-схему**:

1. Визначте за першими двома показниками (за характером ситуації й спрямованості педагогічних дій на розвиток свідомості й самосвідомості особистості дитини), до яких класів належить відповідна ситуація.

2. Зробіть опис: а) дій педагога (їх спрямованість на забезпечення емоційного переживання учнями конкретних цінностей, своїх учинків і вчинків товаришів, виявлення причин певних учинків, а саме - рис, які «ховаються» за ними; методи й засоби, які використовував педагог; результати); б) дій учнів (їх спрямованість, способи, результати); в) стану дітей і педагога: особливості настрою, емоційності, активності; г) ставлення педагога і дітей до справи, до інших людей і до себе; д) якостей педагога й дітей.

3. Поясніть вчинки педагога й дітей (вказіть мотиви цих учинків, ступінь їх усвідомленості або імпульсивності, типовості або нетиповості, закономірності або випадковості).

4. Дайте оцінку: а) педагогічної майстерності виконання вчителем певної професійної функції з урахуванням ступеня орієнтації його дій на забезпечення розвитку та єдності свідомості й самосвідомості особистості дитини, рівня розвитку в педагога конкретних професійних компетентностей, ступеня оволодіння ним педагогічною технікою тощо); б) вчинків учнів і рівня розвитку в них моральної самосвідомості (обґрунтуйте, у якій мірі ці вчинки є наслідком самоцінного ставлення до конкретних моральних норм, як вони впливають на формування позитивних або негативних якостей інших учасників ситуації).

5. Сформулюйте узагальнені висновки й зробіть педагогічний прогноз.

Результати практики використання суб'єктами самовиховання цієї алгоритм-схеми аналізу педагогічних ситуацій указують на умови, за яких підвищується її ефективність. До них належать: а) здатність уявити образи учителя або дитини, які зображені в ситуації, а також здатність до співчуття й співпереживання; б) його вміння не зводити акт взаємодії з педагогічною ситуацією тільки до її аналізу за алгоритмом - схемою, а безпосередньо спрямовувати результат такого аналізу на самопізнання, на оцінку рівня своєї готовності правильно розібратися і діяти в наведених обставинах; в) максимальне використання вчителями всіх професійно-саморозвивальних можливостей ситуації.

Не вважайте, що гострі й конфліктні педагогічні ситуації виникають тільки в учителів-початківців, вони трапляються й у досить досвідчених педагогів. Такі конфлікти відбувають глибинні психологічні процеси у взаєминах учителів і учнів, педагогічного й учнівського колективів. Ці ситуації мають сигнальний характер. Результат конфлікту досить часто залежить від того, наскільки швидко вчитель відреагував на перші сигнали учнів. Занадто дорого часом платить учитель (та й учень) за неблагополучне розв'язання конфліктної ситуації.

У будь-якій гострій типовій педагогічній ситуації кожний учитель поводить себе по-своєму. Звісно ж, усі намагаються запобігти конфліктним ситуаціям. У багатьох педагогів навіть вироблені свої «рецепти» профілактики подібних ситуацій, гідного виходу із них.

Пам'ятка у разі виникнення конфліктних ситуацій

- Конструктивне розв'язання конфліктних ситуацій — необхідний елемент професійної педагогічної підготовки вчителів.
- Будь-які негуманні дії вчителя викликають протидію.
- Якщо учень кинув виклик учителю, отже, має всі підстави.
- Кожна конфліктна ситуація — гострий сигнал про неблагополуччя в розвитку дитини або цілого колективу.
- Доречніше проаналізувати перші симптоми неблагополуччя, ніж розпочати це після серйозних проявів конфлікту.

- Позитивні знахідки в роботі найчастіше забуваються, промахи пам'ятаються тривалий час, іноді все життя.

Школа — це зменшена модель дорослого життя: вона вчить не тільки базових наук, але й уміння будувати взаємини з людьми. Іноді — через сварки і біль з'ясовуються взаємини. Конфлікти вчителя й учня не можна пускати на самоплив і сподіватися, що все розв'яжеться саме собою. Роздмухувати конфлікт теж непродуктивно, а потрібно зуміти погасити його в зародку. Чим швидше його розв'язати, тим менший негативний наслідок він залишить у житті дитини. А для цього потрібно уважно вислухати версії обох сторін.

Як приклад наведемо кілька типів учнів, можливі проблеми в роботі з ними й шляхи розв'язання наведених педагогічних ситуацій (до речі, ці сторінки не завадить показати батькам своїх учнів, адже слід зробити батьків своїми однодумцями у справі виховання дітей).

«Старанний тугодум»

Версія вчителя: «Не галасує на уроці, не розмовляє, але при цьому абсолютно не в темі. Або не чує, або не розуміє». Такому учневі необхідно довго розтлумачувати нову тему, що неможливо, якщо в класі більше ніж двадцяттеро дітей. Ситуація дратує, і вчитель мимоволі починає прискіпливо ставитися до дитини.

Версія дитини: «Учитель незрозуміло пояснює матеріал!»

Шляхи розв'язання. Перша (досить поодиноким) причина конфлікту — затримка розумового розвитку дитини. Якщо при оформленні медичної карти дитині поставили цей неприємний діагноз, то її бажано віддати до спеціалізованої школи.

Інша причина цього конфлікту — неправильна підготовка до школи. Діти, які перед школою не відвідували садочок або спеціальну групу підготовки, складно пристосовуються до групового навчання. Батькам слід поговорити із викладачем — він порадить, як краще побудувати домашнє навчання.

Діагноз. «Ні» конформізму! У гонитві за прихильністю вчителя в жодному разі не можна змушувати дитину підлаштовуватися під однокласників, тихо сидіти й терпляче чекати, поки вчитель щось пояснює. На думку психологів, діти, яким у початкових класах не надавали можливості демонструвати свої знання, часто виростають байдужими й безініціативними.

«Розумний бешкетник»

Версія вчителя: «Заважає вести урок! Постійно перебиває вчителя й відволікає однолітків. Сперечається!» Слід зазначити, що в деяких суперечливих ситуаціях дитина дійсно виявляється правою (багато прикладів можна розв'язати у різний спосіб), але пояснювати всьому класу різні варіанти розв'язання у вчителя фізично бракує часу.

Версія дитини: «Я все це вже знаю. Мені нудно!»

Шляхи розв'язання. Подібні проблеми часто виникають у дітей, батьки яких посилено займалися раннім розвитком дитини. А потім... віддали її до звичайної школи, де в класі 30 дітей і багато хто з них ще не знає літери. Якщо є можливість, таку дитину краще перевести до школи з поглибленим вивченням окремих предметів. Немає — попросіть учителя побільше завантажувати її та не сварити за демонстрацію своїх знань.

Діагноз. Поспішили! Якщо дитині ще не виповнилося 7 років, то за психологічної неготовності має сенс забрати її зі школи, а в наступному році знову віддати до першого класу. Якщо вже виповнилося 7,5 років, доведеться паралельно розвивати в дитини здатність навчатися.

«Божа кара»

Версія вчителя: «Сама не слухає й іншим заважає! Непосидюща, неухважна...» і ще багато всіляких «ні» та «не». Учитель переконаний, що його завдання — давати дітям знання, а вихованням дітей повинні займатися батьки (і багато в чому це є правдою).

Версія дитини: «У школі нудно й нецікаво! Хочеться повернутися назад у садок, де можна було гратися цілими днями».

Шляхи розв'язання. Рекомендації, як це робити, не є оригінальними, але діють практично безвідмовно — чіткий розпорядок дня, регулярні, але нетривалі заняття вдома, спокійна психологічна обстановка в сім'ї та любов батьків.

Діагноз. Дитина психологічно не готова до шкільного навчання. Рівень шкільної зрілості перевіряють психологи, які працюють при дитячих садках і поліклініках, вони допоможуть заздалегідь виявити проблеми й підкажуть, як допомогти дитині.

«Небесний тихохід»

Версія вчителя: «Живе в хмарах, постійно відволікається. Усе потрібно повторювати по кілька разів!» Учителеві не подобається, що батьки ретельно роблять із дитиною уроки й не дають їй самостійно вчитися. Як наслідок — за домашнє завдання в неї тверде «12», а самостійну роботу в класі ледве можна оцінити на «3».

Версія дитини: «Учитель занадто швидко все розповідає».

Шляхи розв'язання. Навчіть дитину вчитися самостійно. Батьки! Давайте своїй дитині завдання та займайтеся своїми справами, а потім перевіряйте тільки кінцевий результат.

Діагноз. Це наслідки посиленних занять удома. Дитині потрібно, щоб учитель контролював кожний її крок і обов'язково хвалив, хвалив, хвалив... Адже саме так поводитися батьки, коли вчили її вдома читати або писати. А якщо вчитель на секунду переводить увагу на решту дітей, то ця дитина припиняє думати — і починає мріяти.

«Шкідливий тип»

Версія вчителя: учитель навряд чи зізнається, що якась дитина йому просто не подобається. Швидше за все, особисту ворожість він спробує приховати під іншими причинами: погана поведінка учня, неухважність та ін.

Версія дитини: «Учитель до мене чіпляється!»

Шляхи розв'язання. Часто саме дитина відчуває антипатію до вчителя, тому що той не мотивує, а вимагає. Батьки, поясніть дитині, що вчитель так поводить, щоб навчити її нового. Якщо ворожість виходить від учителя, завдання батьків — не обвинувачувати його в непрофесіоналізмі, а з'ясувати першопричини. Здебільшого досить щиро поговорити з педагогом.

Слід розповісти вчителю про особливості характеру й темпераменту дитини. Добре б спитати поради, як скоригувати ці дефекти. Учителеві буде приємно дізнатися, що його думку цінують. Обов'язково відвідуйте батьківські збори, навіть якщо боїтеся почути там неприємне для себе. Уникайте обвинувачень, оцінювань, агресії.

Діагноз. Зазвичай один із учасників конфлікту справді відчуває ворожість, а другий лише захищається, відповідаючи на неї. У цій ситуації батькам необхідно зрозуміти, хто ж є провокатором.

«Не вписався»

Версія вчителя: «Не вмів спілкуватися з однолітками. Постійно свариться й з'ясовує взаємини з однокласниками, а на уроці переживає через конфлікт. Соромиться відповідати перед класом».

Версія дитини: «Учитель за мене не заступається, отже, він на їхньому боці!» Учителеві ж ніколи звертати увагу на особисті стосунки школярів. Як наслідок, дитина переносить на вчителя свою образу на однокласників.

Шляхи розв'язання. Батьки! Поясніть дитині, що вчитель до всіх дітей ставиться однаково, він хвалить і сварить не тих, кого любить (або не любить), а тих, хто добре (погано) засвоює матеріал.

Діагноз. Діти, які не відвідували дитячий садок, дуже важко вливаються в товариство однолітків. Дитина чекає, що однокласники (як його батьки) любитимуть його «просто так».

Педагогічні **задачі**, які педагог висуває і вирішує на основі аналізу конкретної ситуації, можуть бути трьох рівнів: стратегічні, тактичні й оперативні.

Стратегічні задачі – своєрідні «надзадачі», які витікаючи із загальної мети освіти, формуються у вигляді деяких уявлень про базову культуру людини, що виступає предметом педагогічних задач, задаються ззовні, відображаючи об'єктивні потреби

суспільного розвитку. Для їх здійснення потрібен тривалий час. Задачі стратегічного характеру – це формування світогляду, життєвої позиції, знань про закономірності освоєння людиною об'єктивної реальності, сповідуваних принципів моралі. Стратегічні задачі найбільш віддалені у часі, вони мають на меті суттєву зміну об'єкта виховання, — досягнення бажаного ідеалу. Наприклад, класний керівник, отримавши новий клас і виявивши його особливості, ставить за мету створити в класі дружний, згуртований учнівський колектив.

Тактичні задачі – перетворені в реальному педагогічному процесі стратегічні задачі, що зберігають свою спрямованість на кінцевий результат освіти, вони співвідносяться з тим чи іншим етапом вирішення стратегічних задач, здійснюють у визначеному часовому інтервалі, але в більш короткому. Це формування певних нових рис та стійких станів; вони проявляють у здібності до планування діяльності своєї та підопічних, в умінні діагностувати ступінь розвитку культури учнів, управляти учбово-виховною діяльністю окремих школярів та цілих класних колективів тощо. Тактичні задачі сприяють реалізації стратегічної задачі, тобто це ті заходи, які слід здійснити для досягнення віддаленої мети. Приміром, для згуртування колективу вихователів залучатиме учнів до виконання спільних справ, колективної праці, до спільного проведенні дозвілля.

Оперативні задачі – це елементи вирішення тактичних задач, поточні задачі, що встають перед педагогом у кожний окремо взятий момент його практичної діяльності. Вони відрізняються тим, що їх цілі здійснюються одразу ж після їх виникнення. Теоретично обґрунтовано і тому педагогічно доцільно інструментувати дію, застосовувати адекватні учбово-виховним ситуаціям раціональні методичні прийоми впливу на свідомість, почуття, волю та поведінку вихованців. Оперативні (ситуативні) задачі повинні вирішуватися одразу, їхня мета - спрямувати вчинки вихованців у потрібне русло. Наприклад, якщо педагог помічає, що один з учнів ображає свого однокласника, то він повинен негайно прореагувати на це відповідним чином (зробити зауваження, запросити на розмову, призначити покарання, відволікти винуватця іншим проханням тощо).

Неодмінно слід звернути увагу на те, що, усвідомлюючи одну й ту саму педагогічну ситуацію, вчитель може сформулювати для себе задачі трьох рівнів. Приміром, у ситуаціях, коли хтось з учнів не виконав домашнього завдання або був неуважний на уроці, оперативною задачею буде: як відреагувати на таке порушення навчальної дисципліни; тактичною — як вдосконалити засоби обліку та контролю знань, активізувати пізнавальну діяльність на уроках; стратегічною — як виховати у дітей почуття відповідальності, організованість тощо.

Звичайно, після того, як вчитель поставив перед собою мету та сформулював педагогічну задачу, важливо цю задачу правильно розв'язати. Адже розв'язання педагогічної задачі визначає рівень педагогічної майстерності та професіоналізму вчителя.

Науково педагогічна думка містить цілий ряд експериментально вивіренних і теоретично обґрунтованих етапів процесу розв'язання педагогічних задач. Практика свідчить, що для ефективності їх вирішення необхідні як чіткі алгоритми, так і навички творчого підходу. Підґрунтям для вдалої педагогічної імпровізації є педагогічний досвід постійного аналізу ситуацій, педагогічне прогнозування та передбачення, відпрацьована логіка побудови педагогічної дії.

Розглянемо вирішення педагогічних задач імпровізаційним шляхом з практичного досвіду вчителя.

Ситуація 1. Шостий клас. Урок української мови: Сергій дуже збуджений, веселий. Увага на уроці відсутня. Традиційні зауваження вчителя не дають позитивного результату, хлопчик заважає товаришам. Учителька роздратована і суворо звертається до хлопця: «Сергію! Встань! Вийди сюди!». Поки учень іде, цього обличчя змінюється і він дивиться на вчителя з переляком. У цей час і вчителю не добре. Вона думає, що його скривдить, завтра він у школу не захоче йти! Сергій підійшов до вчителя. Педагог, звертаючись до учнів, імпровізує: «Друзі, Сергій хоче нагадати вам про те, як треба сидіти на уроках. Давай Сергію, допоможи мені». І потім звертаючись до всього класу: «Сядьте, як Сергій

порадив». Клас завмер, наступила тиша. Сергій теж сидить тихо. Урок продовжується. Сергій уважно і радісно працює разом з усіма.

Етапи розв'язання:

Перший етап. У той момент, коли, дивлячись одне одному в очі, учитель і учень порозумілися, відбувається педагогічне осяяння.

Другий етап. Вибір шляху здійснення імпровізації займає одну мить майже на інтуїтивному рівні. Це легко вдається вчителю тому, що він інтенсивно мислив, свідомо шукав цей шлях, а також тому, що він володіє мистецтвом імпровізації.

Третій етап. Несподівана для всіх фраза вчителя : «Друзі, Сергій хоче нагадати вам про те, як треба сидіти на уроках ...» - частина імпровізації, в яку органічно на рівних правах включається учень.

Четвертий етап. Поки клас виконує прохання вчителя сісти «як Сергій порадив», учитель аналізує хід і результати імпровізації, приймає рішення про її завершення і поступово переходить до запланованого уроку.

П'ятий етап. Урок продовжується. Поштовхом до такого рішення став інтенсивний самоаналіз учителем своїх вчинків, його вміння відчувати стан учнів, його бажання й активний пошук кращого шляху виховного плану.

Отже, формування операційно-процесуальної сторони підготовки майбутнього вчителя до розв'язання педагогічних задач відбувається на засадах послідовності, сходження від простого до складного. Важливо усвідомлювати, що педагогічні задачі можуть бути вирішені лише на основі аналізу конкретної педагогічної ситуації.

Розглянемо наступну педагогічну ситуацію. Класний керівник входить до класу, де йде прибирання і бачить, що дівчатка миють, а хлопчики сидять на підвіконні. «Що мені доручите? - задає він запитання спостерігачам без усякого повчання. – Є ганчірка?». «Ганчірка є, ось вона» - у тон йому весело і задерикувато відповів один із хлопчиків, впевнений, що класний керівник говорить лише для гарного слівця, але вчитель, знявши піджак, озброївся шваброю і почав мити підлогу. Хлопці, присоромлені, узялися за ганчірки, але в них вийшло набагато гірше. «Нічого, вийде, у мене теж не відразу виходило. Зате потім буде легко, коли на кораблі підлогу драїли. Там кожний чоловік уміє мити підлогу». Склалася така ситуація: школярі-підлітки повинні брати участь у загальній роботі, але виконувати її не хочеться.

Так виникає протиріччя.

Об'єкт виховання (група хлопчиків, що ухиляється від суспільно-корисної праці), суб'єкт (класний керівник) . Внутрішні і зовнішні зв'язки а даній ситуації не показані. Проте у подібних ситуаціях необхідно розглядати такі контакти: «класний керівник - клас», «класний керівник – окремі учні», «колектив класу – окремі учні». Дії вихованців у даній ситуації потребують зовнішнього втручання в обличчі класного керівника, який власним прикладом заохочує учнів до виконання обов'язків. Тактична задача даної ситуації підпорядкована стратегічним цілями морального і трудового виховання підлітків. Метою оперативних задач у цій ситуації є показати учням, що вони поводять себе неправильно і з помилкових позицій ставляться до доручених роботи, залучити підлітків до колективної суспільної праці. Мета стратегічних і тактичних задач – формувати навчально-виховний колектив і, зокрема, уміння працювати разом; прищеплювати повагу до будь-якої праці, якщо вона суспільно корисна; розвивати навички виконання різноманітних робіт по господарству як у школі, так і в родині.

При формуванні педагогічних задач треба з'ясувати обдуманість формулювання вихователем задач, або їх стихійність; якою стратегічною метою він керувався, реалізуючи свої педагогічні дії; які перспективи були висунуті перед учнями; які поставлені у даній ситуації тактичні і оперативні задачі; яка їх мета, умови, проблеми, можлива оцінка. У наведеному прикладі класний керівник здійснив оперативне розв'язання в ситуації тактичної задачі. Судячи з його дій, учитель правильно провів діагностику, поставив мету і вирішив проблему оперативного впливу.

Отже, в узагальненому вигляді процес вирішення педагогічних задач містить три основні етапи:

- 1) аналітичний, який починається з аналізу й оцінки ситуації, що склалася, і закінчується формулюванням задачі, що підлягає вирішенню;
- 2) проєктивний етап, коли плануються способи вирішення вже поставленої задачі, розробляється конкретний проєкт цього рішення;
- 3) виконавчий етап, який пов'язаний з реалізацією задуму, з практичним втіленням розробленого «проєкту».

Характеристика етапів розв'язання педагогічної задачі

1. Аналіз умов і постановка задачі.

Коли вчитель зустрічається з проблемною ситуацією, він вимушений зробити її предметом свого аналізу: з'ясувати причини, які викликали ситуацію, визначити її характер тощо. Педагог має ніби «піднятися» над ситуацією, оцінити той чи інший окремий факт у загальному контексті діяльності. Результатом такого аналізу і буде постановка задачі, яку потрібно вирішити в умовах існуючої ситуації.

2. Розробка «проєкту» майбутнього рішення.

На цьому етапі вчитель заздалегідь уявляє, «програє» ті реальні ситуації, які він повинен створити в процесі організації навчально-виховної діяльності учнів. Суттєве значення тут має інтуїція, оскільки задачі, які щоразу виникають у педагогічному процесі, повинні нерідко вирішуватися в умовах дефіциту часу й інформації про те чи інше явище.

3. Практична реалізація рішення.

Цей етап характеризується безпосередньою взаємодією вчителя і учнів, прямим контактом між ними, організацією діяльності учнів, в результаті чого формуються їхні ціннісні відносини, засвоюються знання і розвиваються вміння.

Аналіз педагогічних ситуацій, ефективність розв'язання педагогічних задач, правильність прийнятих вчителем рішень великою мірою залежить від особистісних якостей педагога. Саме під час вирішення педагогічних задач виявляються педагогічна спрямованість, ціннісні орієнтації, інтелектуальні, емоційні, волевові якості вчителя. Ці якості впливають на успішність досягнення поставленої мети та свідчать про рівень готовності педагога до творчого розв'язання педагогічних задач.

Рекомендована література

- Біляковська О.О. Педагогічні задачі як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Електронний ресурс.
URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2010_29_1/Bilyak73.pdf
- Дубасенюк О.А. Основи теорії і практики професійної виховної діяльності педагога / О.А. Дубасенюк. Житомир: ЖДПІ, 2004. 187 с.
- Дяченко Н. Огляд класифікаційного спектру видів педагогічних задач. Електронний ресурс.
URL: https://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/dyachenko_n.the_essence_of_the_process_of_solving_educational_problems.pdf
- Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України, головний ред. В.Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
- Каплінський В. В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення: Навч. посіб. для майбут. вчителів. 6-е вид. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 80 с. Електронний ресурс.
URL: <http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/293/Kaplinsky%20-%20100%20skladnuh%20sutyatsi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Мільто Л.О. Педагогічні умови ефективного розв'язання комунікативних задач. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. Вип. 7 (17).
- Мілева Л. Аналіз педагогічних ситуацій і розв'язання педагогічних задач. Електронний ресурс.

URL: <http://divovo.in.ua/analiz-pedagogichnih-situacij-i-rozvyazannya-pedagogichnih-zad.html>

- Супервізія з психологом: Стратегії вирішення педагогічних задач.
URL: <https://vseosvita.ua/webinar/supervizia-z-psihologom-strategii-virisenna-pedagogicnih-zadac-129.html> (вебінар)

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

4.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Результат екзамену визначається як **середньоарифметичне** усіх оцінок (**середньозважений бал**) студента, які він отримав за кожне з екзаменаційних завдань, та переводиться у 100-бальну шкалу ЄКТС:

100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал
100	4,97–5,00	80	4,10–4,14	60	3,10–3,14	40	2,25–2,29	20	1,15–1,20
99	4,94–4,96	79	4,05–4,09	59	3,05–3,09	39	2,20–2,24	19	1,09–1,14
98	4,91–4,93	78	4,00–4,04	58	3,00–3,04	38	2,15–2,19	18	1,03–1,08
97	4,87–4,90	77	3,95–3,99	57	2,96–2,99	37	2,10–2,14	17	0,97–1,02
96	4,84–4,86	76	3,90–3,94	56	2,93–2,95	36	2,05–2,09	16	0,91–0,96
95	4,80–4,83	75	3,85–3,89	55	2,90–2,92	35	2,00–2,04	15	0,85–0,90
94	4,76–4,79	74	3,80–3,84	54	2,87–2,89	34	1,95–1,99	14	0,79–0,84
93	4,72–4,75	73	3,75–3,79	53	2,84–2,86	33	1,90–1,94	13	0,73–0,78
92	4,68–4,71	72	3,70–3,74	52	2,81–2,83	32	1,85–1,89	12	0,67–0,72
91	4,64–4,67	71	3,65–3,70	51	2,78–2,80	31	1,80–1,84	11	0,61–0,66
90	4,60–4,63	70	3,60–3,64	50	2,75–2,77	30	1,75–1,79	10	0,55–0,60
89	4,55–4,59	69	3,55–3,59	49	2,70–2,74	29	1,69–1,74	9	0,49–0,54
88	4,50–4,54	68	3,50–3,54	48	2,65–2,69	28	1,63–1,68	8	0,43–0,48
87	4,45–4,49	67	3,45–3,49	47	2,60–2,64	27	1,57–1,62	7	0,37–0,42
86	4,40–4,44	66	3,40–3,44	46	2,55–2,59	26	1,51–1,56	6	0,31–0,36
85	4,35–4,39	65	3,35–3,39	45	2,50–2,54	25	1,45–1,50	5	0,25–0,30
84	4,30–4,34	64	3,30–3,34	44	2,45–2,49	24	1,39–1,44	4	0,19–0,24
83	4,25–4,29	63	3,25–3,29	43	2,40–2,44	23	1,33–1,38	3	0,13–0,18
82	4,20–4,24	62	3,20–3,24	42	2,35–2,39	22	1,27–1,32	2	0,07–0,12
81	4,15–4,19	61	3,15–3,19	41	2,30–2,34	21	1,21–1,26	1	0,01–0,06

Підсумковий бал за 100-бальною шкалою оцінювання переводиться в підсумкову оцінку за традиційною шкалою:

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	відмінно
70-89	добре
51-69	задовільно
26-50	незадовільно
1-25	

4.2. Критерії оцінювання екзаменаційних завдань.

Завдання 1: Лінгвістичний аналіз художнього тексту та пояснення сутності деяких підкреслених мовних феноменів з тексту

Зміст відповіді:

- повне розуміння тексту;
- пояснення в стислій формі відомостей про автора твору та його місце в літературній творчості певної епохи;

- змістовна інтерпретація уривку тексту з аналізом певних засобів і стилістичних прийомів, а також власною оцінкою прочитаного;
- впізнавання й чітке пояснення сутності одного з філологічних феноменів.

Форма відповіді:

- коректна фонетична презентація тексту;
- вільне володіння лексичним мінімумом;
- зв'язність та швидкість мовлення;
- логічне, послідовне викладання матеріалу з дотриманням семантичних та формальних зв'язків між реченнями.

Оцінка **"відмінно"** передбачає такі вимоги:

Допускається до 4-х незначних помилок фонетичного, лексичного, граматичного або стилістичного характеру.

"Добре"

Невиконання однієї вимоги до змісту або однієї вимоги до форми.

Допускається 5-6 фонетичних, лексичних, граматичних або стилістичних помилок.

"Задовільно"

Невиконання двох/трьох вимог до змісту та однієї вимоги до форми.

Допускається 10 фонетичних, лексичних, граматичних або стилістичних помилок.

"Незадовільно"

Невиконання трьох вимог до змісту та однієї/двох вимог до форми.

Наявність у відповіді здобувача вищої освіти 11 та більше помилок фонетичного, лексичного, граматичного або стилістичного характеру.

Завдання 2: Реферування німецькомовного газетного дискурсу й укладання тесту множинного вибору (5-10 завдань) за текстом:

Зміст відповіді:

- повне розуміння запропонованого тексту;
- визначення та формулювання основних проблем тексту;
- знання розмовної тематики, яка відповідає навчальній програмі курсу;
- володіння в повному обсязі базовим словником та вмінням вільно та аргументовано висловлювати власну думку;
- методично правильно укладене тестове завдання

Форма відповіді:

- фонетично коректне мовлення;
- вільне володіння уміннями діалогічного мовлення;
- темп мовлення нормальний;
- грамотність мовлення.

Оцінка **"відмінно"** передбачає такі вимоги:

Допускається до 4-х граматичних або лексичних помилок.

"Добре"

Невиконання однієї/двох вимог до змісту та однієї до форми.

Допускається 5-7 граматичних або лексичних помилок.

"Задовільно"

Невиконання двох/трьох вимог до змісту та однієї вимоги до форми.

Допускається 8-11 граматичних або лексичних помилок.

"Незадовільно"

Невиконання трьох/чотирьох вимог до змісту, однієї/двох вимог до форми.

Наявність у відповіді здобувача вищої освіти 12 та більше граматичних або лексичних помилок.

Завдання 3: з перевірки методичної й психолого-педагогічної компетенцій бакалаврів:

- методична грамотність;
- здатність до обґрунтування методичних й психолого-педагогічних рішень;
- термінологічна коректність.

Оцінка "**відмінно**" передбачає такі вимоги:

Методична грамотність: виконані відповідно до вимог планування діяльності вчителя в закладах середньої освіти календарно-річне планування за підручником НМ для ... класу й план-конспект уроку НМ.

Здатність до обґрунтування методичних й психолого-педагогічних рішень: здобувач вищої освіти спонтанно і правильно реагує на запитання екзаменатора. Він здатний теоретично обґрунтувати вибір власних методичних й психолого-педагогічних рішень.

Термінологічна коректність: здобувач вищої освіти досить вільно і коректно користується методичною й психолого-педагогічною термінологією. Він володіє достатнім запасом методичних й психолого-педагогічних термінів.

Оцінка "**добре**" передбачає такі вимоги:

Методична грамотність: календарно-річне планування за підручником НМ для ... класу й план-конспект уроку АМ виконані методично грамотно, проте є незначні недоліки в дотриманні зазначених вимог.

Здатність до обґрунтування методичних й психолого-педагогічних рішень: здобувач вищої освіти адекватно реагує на запитання екзаменатора, однак він недостатньо впевнено обґрунтовує вибір власних методичних й психолого-педагогічних рішень.

Термінологічна коректність: здобувач вищої освіти в основному правильно використовує методичну й психолого-педагогічну термінологію. Невелика кількість термінологічних помилок не перешкоджає розумінню змісту викладеного.

Оцінка "**задовільно**" передбачає такі вимоги:

Методична грамотність: календарно-річне планування за підручником НМ для ... класу й план-конспект уроку НМ виконані із значними недоліками стосовно зазначених вимог.

Здатність до обґрунтування методичних й психолого-педагогічних рішень: здобувач вищої освіти не зовсім адекватно реагує на запитання екзаменатора. Він відчуває труднощі в обґрунтуванні вибору власних методичних й психолого-педагогічних рішень.

Термінологічна коректність: здобувач вищої освіти допускає значну кількість термінологічних помилок, що ускладнює розуміння змісту викладеного. Він володіє обмеженим запасом методичних й психолого-педагогічних термінів.

Оцінка "**незадовільно**" передбачає такі вимоги:

Методична грамотність: календарно-річне планування за підручником НМ для ... класу й план-конспект уроку НМ виконані методично безграмотно.

Здатність до обґрунтування методичних й психолого-педагогічних рішень: здобувач вищої освіти не здатний правильно реагувати на запитання екзаменатора. Він не може обґрунтувати вибір власних методичних й психолого-педагогічних рішень.

Термінологічна коректність: здобувач вищої освіти майже не користується методичною й психолого-педагогічною термінологією. Його запас методичних й психолого-педагогічних термінів - мінімальний.

Завдання 3.2: з перевірки розв'язання педагогічної ситуації:

Оцінка	Критерії оцінювання розв'язання педагогічної ситуації
5 балів	Студент демонструє всебічні, систематичні й глибокі знання програмового матеріалу, вільно володіє спеціальною термінологією, правильно застосовує теоретичні знання з психолого-педагогічних та фахових дисциплін для розв'язання педагогічної ситуації; вміє розробляти алгоритм вирішення педагогічних задач на основі аналізу й оцінки запропонованої педагогічної ситуації, формулювати задачу, що підлягає вирішенню; планувати способи вирішення поставленої задачі, розробляти конкретний проєкт цього рішення; пов'язаний з реалізацією задуму, з практичним втіленням розробленого плану дій.
4 бала	Відповідь студента демонструє всебічні, систематичні й глибокі знання програмового матеріалу, вільне володіння спеціальною термінологією, вміння логічно і послідовно аналізувати педагогічну ситуацію із застосуванням теоретичних знань з психолого-педагогічних та фахових дисциплін. Студент припускається 1-2 неточностей у формулюванні педагогічної задачі, що підлягає вирішенню; або у плануванні способів вирішення поставленої задачі, або під час розробки конкретного проєкту цього рішення, які не призводять до помилкових висновків і рішень.
3 бали	Студент в основному правильно, але не завжди логічно і послідовно, аналізує педагогічну ситуацію; відчуває певні труднощі у застосуванні теоретичного матеріалу з психолого-педагогічних та фахових дисциплін для розв'язання сформульованої педагогічної задачі; помиляється в застосуванні професійної термінології; пропонує недостатньо дієві способи вирішення поставленої задачі.
2 бали	Студент коротко, схематично аналізує запропоновану педагогічну ситуацію; розмірковує не завжди логічно і послідовно; відчуває певні труднощі у застосуванні теоретичного матеріалу з психолого-педагогічних та фахових дисциплін для формулювання та розв'язання педагогічної задачі; помиляється в розробці алгоритму вирішення педагогічної задачі на основі аналізу й оцінки запропонованої педагогічної ситуації, припускається помилок у застосуванні професійної термінології.
1 бал	Студент демонструє поверхові знання програмового матеріалу, не володіє навичками застосування набутих знань з психолого-педагогічних та фахових дисциплін для розв'язання педагогічної ситуації; не володіє професійною термінологією; не вміє розробляти алгоритм вирішення педагогічної задачі; допускає грубі помилки під час планування способів її вирішення, що призводить до помилкових висновків і рішень.
0 балів	Студент не може здійснити аналіз педагогічної ситуації, не володіє навичками застосування набутих теоретичних знань з психолого-педагогічних та фахових дисциплін для формулювання та вирішення педагогічних задач; не володіє професійною термінологією; допускає грубі помилки під час планування способів вирішення педагогічної задачі, розробки конкретного рішення, які призводять до помилкових остаточних висновків.

5. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

Технічні та інформаційні прилади.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Аннотирование и реферирование/ Г. И. Славина, З. С. Харьковский, Е. А. Антонова, М. А. Рыбакина. – М.: Высш. шк., 1991. – 156 с.
2. Богатырева Н. А. Стилистика современного немецкого языка – М.: Академия, 2005. – 336 с.
3. Гінка Б. І. Лексикологія німецької мови: лекції та семінари [Текст]: навч. посіб. для студ.-германістів / Б. І. Гінка. – Т.: [РВВ Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка], 2008. – 322 с.
4. Наер Н. М. Стилистика немецкого языка. – М.: Высшая школа, 2006. – 271 с.
5. Огуй О. Д. Лексикологія німецької мови. *Lexikologie der deutschen Sprache*: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 416 с.
6. Реферирование и аннотирование специальных текстов на иностранном языке: учебно-методическое пособие / сост.: Т. Р. Шаповалова, Г. В. Титяева. – Южно-Сахалинск: Изд-во СахГУ, 2012. – 122 с.
7. Тимченко Є. П. Порівняльна стилістика німецької та української мов. – Вінниця: “Нова книга”, 2006. – 239 с. (на нім. мові).
8. Bernard Slowinski: *Deutsche Stilistik. Beobachtungen zur Sprachverwendung und Sprachgestaltung im Deutschen*, Fischer Taschenbuch Verlag. 2009. – 341 S.
9. Göttert K. H., Jungen O. *Einführung in die Stilistik*. Wilhelm Fink-Verlag: München, 2003. – 342 S.
10. Fleischer W., Michel G. *Stilistik der Deutschen Gegenwartssprache*. – Leipzig, 1991. – 420 S.
11. Moskalskaja O. I. *Theoretische Grammatik der deutschen Gegenwartssprache*. – М.: Академия, 2004. – 352 с.
12. Steriopolo E. *Theoretische Grundlagen der deutschen Phonetik* / E. Steriopolo. – Winnytsa „Nowa Knyha“, 2004. – 280 S.
13. Биконя О. П. Організація самостійної позааудиторної роботи з англійської мови студентів економічних спеціальностей. – Чернігів: ЧНТУ, 2015. – 432 с.
14. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. учеб. заведений. 3-е изд. стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2006. – 336 с.
15. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам. – М.: Арктика, 2003. – 192 с.
16. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. Переклад з англ. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
17. Задорожна І. П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів англійської мови з практичної мовної підготовки: монографія. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2011. – 414 с.
18. Елизарова Г. В. Культура и обучение иностранным языкам. – СПб.: КАРО, 2005. – 352 с.
19. Квасова О. Г. Основи тестування іншомовних навичок і вмінь. – К.: Ленвіт, 2009. – 119 с.
20. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»]. – Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. А. та ін. / за ред. Ніколаєвої С. Ю. – К.: «Ленвіт», 2010. – 332 с.
21. Морська Л. І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2008. – 256 с.
22. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник. – К.: Ленвіт, 2008. – 285 с.
23. Пассов Е. И. Методика как теория и технология иноязычного образования. – Елец: ЕГУ им. И. А. Бунина, 2010. – 543 с.

24. Професійно орієнтоване навчання іноземних мов у старшій профільній і вищій школі: проблеми і перспективи: колективна монографія / Л. А. Сажко, Л. Я. Зеня, О. В. Бирюк та ін. / за заг. ред. Л. А. Сажко. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2015. – 225 с.
25. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: Колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майєр, О. М. Устименко, В. В. Черниш та інші; [за ред. С. Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої]. – К.: Ленвіт, 2015. – 444 с.